

29.05.2024

Ärende/11

§ 117

Ledamoten Tuomas Rantanens motion om att uppkalla en park och sätta upp en minnesplakett efter Ele Alenius i Kasberget

HEL 2023-014557 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Tanja Sippola-Alho, stadssekreterare, telefon: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuustoaloite 15.11.2023 Rantanen Tuomas Valtuustoaloite: Ele Aleniukselle nimikkopuisto ja muistolaatta Roihuvuoreen

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Tuomas Rantanen och 25 andra ledamöter föreslår bland annat följande i sin motion: Ele Alenius (1925–2022), författare av facklitteratur och statlig politisk beslutsfattare, bodde länge vid Tummelitsens väg i Kasberget. Alenius är ihågkommen som minister i två finska regeringar 1966–1970, ordförande för DFFF 1967–1979 och en person som vågade gå emot tidsandan och offentligt motsätta sig Sovjetunionens politiska styrning. Han var välkänd bland Kasbergsborna och hans upplysta humanism och finkänsliga personlighet åtnjöt allmänt anseende.

I motionen föreslås att en park i Kasberget ska uppkallas efter Alenius. I parken vore det dessutom befogat att sätta upp en minnesplakett. Enligt motionen är det mest ändamålsenliga alternativet att ge Tummelitsens park, som ligger rakt framför det hus Elenius bodde i, det nya namnet Ele Alenius park.

29.05.2024

Ärende/11

Motionen innehåller även förslag på hur projektet kan genomföras i praktiken och nämner Kasbergssällskapet som en potentiell samarbetspartner.

Utlåtanden om motionen

Namnkommittén och stadsmiljönämnden har gett utlåtanden om motionen.

I utlåtandena konstateras bland annat att ungefär ett år hade förflutit sedan Ele Alenius (1925–2022) död när fullmäktigemotionen skrevs. Ur ett lokalt perspektiv är motionen positiv, men det är inte ändamålsenligt att överväga att uppkalla en plats efter en person i namnbeståndet inom stadens planläggning så snart efter dennes död. I Helsingfors är det etablerad praxis att vänta cirka fem år efter personens bortgång. Syftet med principerna för att uppkalla platser efter människor är att stödja varaktigheten i namnbeståndet och förebygga ryckighet i namngivningen. Det finns emellertid redan platser som uppkallats efter personer på området, som exempelvis Abraham Wetters väg, Hedvigs strandstig och Maria Hammaréns backe. Att hedra någon som anknyter till områdets historia är alltså inte helt nytt i området.

Den park som enligt förslaget i motionen borde uppkallas efter Ele Alenius har inofficiellt kallats Tummelitens park i årtionden. För detta planlagda grönområde gäller den första detaljplanen för södra Kasberget, nr 3235 från 1952. I detaljplanen saknar grönområdet namn, men det verkar som om det inofficiella namnet Tummelitens park efter gatan bredvid så småningom har börjat etableras i slutet av 1960-talet. Gatunamnet Tummelitens väg – Peukaloisentie trädde i kraft 1964 i detaljplan nr 5432. Det inofficiella namnet Tummelitens park ingår dessutom bland annat i Helsingfors stads register över allmänna områden och annat material. Det rör sig om en vistelsepark på 1,28 hektar med en parkplan av Jussi Luomanen från år 2000.

I Kasbergets namnbestånd används systematiskt kända sagofigurer och sagoteman, vilket bildar en unik helhet som är värd att värna om. Tack vare sagotemat är områdets namnbestånd lättigenkännligt och enkelt att lokalisera även ur hela huvudstadsregionens perspektiv.

År 2019 föreslog Kasbergssällskapet rf att staden skulle ge de inofficiella namnen på några parker i Kasberget officiell status och önskade då att även Tummelitens park skulle bli ett officiellt namn. Namnkommittén förhöll sig positivt till initiativet i sitt svar till sällskapet 13.11.2019. Parken och eventuellt även delar av den kommer att få officiella namn vid kommande detaljplaneändringar. Före det bör staden begära ett nytt utlåtande av Kasbergssällskapet, eftersom tanken på att

29.05.2024

Ärende/11

minnas Ele Alenius i namnbeståndet har uppstått i sällskapet långt efter att det utlåtande som hänvisats till gavs.

Det är enklare att sätta upp en minnesplakett efter Ele Alenius exempelvis på väggen på det hus där han länge bodde än i Tummelitens park. Staden har inte reserverat anslag för att sätta upp och underhålla plaketter. Plaketten betalas, planeras, införskaffas, sätts upp och underhålls av en utomstående aktör, exempelvis en förening, ett sällskap, en fastighetsägare eller ett husbolag. Man bör även beakta att skyltar och motsvarande i det offentliga stadsrummet lätt blir mål för skadegörelse och kräver underhåll.

Förslaget stämmer överens med utlåtandena: beslutet om parkens officiella namn ska fattas i samband med en detaljplaneändring. Andra sätt att hedra Alenius är det däremot enklast att överlåta till en utomstående aktör. De anhörigas åsikt ska beaktas.

Enligt 30 kap. 11 § i förvaltningsstadgan behandlar stadsfullmäktige svar på en motion som undertecknats av minst 25 ledamöter. Stadsstyrelsens svar ska föreläggas stadsfullmäktige inom åtta månader från att motionen väckts.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Tanja Sippola-Alho, stadssekreterare, telefon: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuustoaloite 15.11.2023 Rantanen Tuomas Valtuustoaloite: Ele Aleniukselle nimikkopuisto ja muistolaatta Roihuvuoreen

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 13.05.2024 § 287

HEL 2023-014557 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

29.05.2024

Ärende/11

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 09.04.2024 § 200

HEL 2023-014557 T 00 00 03

Hankennumero 5264_233

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

15.11.2023 tehdyssä valtuutettu Tuomas Rantasen ja 25 muun valtuutetun valtuustoaloitteessa esitetään Ele Aleniukselle nimikkopuistoa ja muistolaattaa Roihuvuoreen. Ele Aleniuksen (1925 - 2022) kuolemasta on valtuustoaloitteen kirjoittamisen hetkellä kulunut noin vuosi. Aloite on paikallisesta näkökulmasta positiivinen, mutta näin pian henkilön kuoleman jälkeen ei ole tarkoituksenmukaista ottaa nimikkopaikkaa harkittavaksi Helsingin kaavanimistöön.

Kuten nimistötoimikunta on 13.12.2023 antamassaan lausunnossa todennut, kansainvälisesti hyväksytyjen käytäntöjen mukaisesti suositellaan noudattamaan muutaman vuoden odotusaikaa henkilön kuoleman jälkeen, ennen kuin henkilön nimeä voidaan harkita otettavaksi osaksi virallista asemakaavanimistöä. Helsingissä täksi aikarajaksi on vakiintunut noin viisi vuotta henkilön kuolemasta. Henkilön muistamista koskevien muistoperiaatteiden tarkoitus on tukea pysyvän nimistön muodostamista ja ehkäistä tempoilevia nimenmuutoksia. Alueella on kuitenkin myös henkilöiden mukaan nimettyjä kohteita kuten Aabraham Wetterin tie, Hedvigin puistotie ja Maria Hammarenin mäki joten alueen historiaan liittyvän henkilön huomioiminen ei sinänsä olisi täysin uusi linjaus.

Valtuustoaloitteessa ehdotetun Ele Aleniuksen nimikkopuiston epävirallisena nimenä on ollut Peukaloisenpuisto jo useiden vuosikymmenten ajan. Kyseisellä asemakaavoitetulla viheralueella on voimassa Roihuvuoren eteläpuolen ensimmäinen asemakaava nro 3235 vuodelta 1952. Mainitussa asemakaavassa viheraluetta ei ole nimetty, mutta ilmeisesti vähitellen jo 1960-luvun lopulta lähtien puistolle on vakiintunut epäviralliseksi nimeksi Peukaloisenpuisto viereisen kadunnimen mukaan. Kadunnimi Peukaloisentie – Tummelitens väg on tullut voimaan

asemakaavassa nro 5432 vuonna 1964. Peukaloisenpuiston epävirallinen nimi ilmenee myös muun muassa Helsingin kaupungin yleisten alueiden rekisterissä, Helsingin kaupungin Vihreät syyli -puistosivustolla sekä avoimen datan OpenStreetMap-aineistossa. Puisto on 1,28 hehtaarin kokoinen oleskelupuisto, ja puistosuunnitelman sinne on laatinut Helsingin kaupungin silloisen rakennusviraston maisema-arkkitehti Jussi Luomanen vuonna 2000.

Kuten nimistötoimikunta lausunnossaan toteaa, nimistön aihepiirinä Roihuvuoressa on johdonmukaisesti käytetty tunnettuja satuhahmoja ja -aiheita, ja tämä muodostaa ainutlaatuisen nimistökokonaisuuden, jota on hyvä vaalia. Satumaailman aihepiiri tekee myös alueen nimistöstä hyvin tunnistettavan ja paikantavan koko pääkaupunkiseudun tasolla.

Peukaloisenpuiston nimen virallistaminen on ollut Roihuvuori-Seura ry:n toiveena vuonna 2019, jolloin seura ehdotti kaupungille muutamien Roihuvuoressa sijaitsevien puistojen epävirallisten nimien virallistamista. Nimistötoimikunta suhtautui aloitteeseen myönteisesti 13.11.2019 seuralle antamassaan vastauksessa. Tulevien asemakaavan muutosten yhteydessä ratkaistaan puiston ja mahdollisesti sen osien virallinen nimeäminen. Sitä ennen on syytä pyytää Roihuvuori-Seuralta päivitetty lausunto, koska sen piiristä lähtenyt idea Ele Aleniuksen huomioimisesta on syntynyt paljon viitattua lausuntoa myöhemmin.

Ele Aleniuksen elämästä kertova muistolaatta esimerkiksi hänen pitkäaikaisen asuintalonsa seinässä olisi Peukaloisenpuistossa sijaitsevaa muistolaattaa toteuttamiskelpoisempi ratkaisu. Kaupunki ei ole varannut määrärahaa muistolaattojen pystyttämiseen eikä kunnossapitoon. Muistolaatan kustantaa, suunnittelee, hankkii, asentaa ja ylläpitää ulkopuolinen taho, esimerkiksi yhdistys, seura, kiinteistön omistaja tai taloyhtiö. On myös huomioitava, että julkisessa kaupunkitilassa opasteet ym. altistuvat helposti ilkivallalle ja vaativat ylläpitoa.

Käsittely

09.04.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Amanda Pasanen: Lisätään lausuntoehdotuksen kolmannen kappaleen loppuun: "Alueella on kuitenkin myös henkilöiden mukaan nimettyjä kohteita kuten Aabraham Wetterin tie, Hedvigin puistotie ja Maria Hammarenin mäki joten alueen historiaan liittyvän henkilön huomioiminen ei sinänsä olisi täysin uusi linjaus."

Muutetaan lausuntoehdotuksen kappale 6 kohta: "Jo käytössä olevien puistonnimien virallistaminen on tarkoituksenmukaista käynnistää tulevien asemakaavan muutosten yhteydessä muotoon: Tulevien asema-

29.05.2024

Ärende/11

kaavan muutosten yhteydessä ratkaistaan puiston ja mahdollisesti sen osien virallinen nimeäminen. Sitä ennen on syytä pyytää Roihuvuori-Seuralta päivitetty lausunto, koska sen piiristä lähtenyt idea Ele Aleniuksen huomioimisesta on syntynyt paljon viitattua lausuntoa myöhemmin."

Kannattaja: Anni Sinnemäki

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Amanda Pasasen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

26.03.2024 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Johanna Lehtonen, nimistösuunnittelija, puhelin: 09 310 37386
johanna.lehtonen(a)hel.fi
Hanna Ikonen, suunnittelija, puhelin: 09 310 64796
hanna.ikonen(a)hel.fi
Marko Ahola, johtava maisema-arkkitehti, puhelin: 09 310 37868
marko.ahola(a)hel.fi
Julia Rytönen, arkkitehti, puhelin: 09 310 52390
julia.rytonen(a)hel.fi
Pekka Tainio, arkkitehti, puhelin: 09 310 70632
pekka.tainio(a)hel.fi

Nimistötoimikunta 13.12.2023 § 91

HEL 2023-014557 T 00 00 03

Nimistötoimikunta antoi kaupunkiympäristölautakunnalle seuraavan lausunnon:

15.11.2023 tehdyssä valtuutettu Tuomas Rantasen ja 25 muun valtuutetun valtuustoaloitteessa esitetään Ele Aleniukselle nimikkopuistoa ja muistolaattaa Roihuvuoreen.

Nimistötoimikunta toteaa Helsingin kaupungin vakiintuneista nimeämisperiaatteista, että jonkin kohteen nimeämistä henkilön muistoksi voidaan harkita, mikäli henkilö on kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävän elämäntyön tehnyt suomalainen, tai henkilö on syntynyt tai asu-

nut osan elämästään tai tehnyt elämäntyönsä Helsingissä, tai henkilö liittyy positiivisella tavalla nimettävään paikkaan tai edustaa sen historiallista kerrostuneisuutta. Helsingin muistonimiperiaatteet noudattavat YK:n ja suomen kielen lautakunnan suosituksia. Kansainvälisesti hyväksytyjen käytäntöjen mukaisesti suositellaan lisäksi noudattamaan muutaman vuoden odotusaikaa henkilön kuoleman jälkeen, ennen kuin henkilön nimeä voidaan harkita otettavaksi osaksi virallista kaavanimistöä. Helsingissä täksi aikarajaksi on vakiintunut noin viisi vuotta henkilön kuolemasta.

SKDL:n puheenjohtaja, ministeri, kansanedustaja ja Suomen Pankin johtokunnan jäsen Ele Allan Aleniuksen (1925–2022) kuolemasta oli kulunut valtuustoaloitteen allekirjoittamishetkellä juuri ja juuri vuosi. Nimistötoimikunta katsoo, että näin pian henkilön kuoleman jälkeen ei ole tarkoituksenmukaista ottaa nimikkopaikkaa harkittavaksi Helsingin kaavanimistöön.

Ele Aleniuksen nimikkopuistoksi ehdotettu paikka on ollut tunnettu roihuvuorelaisten keskuudessa Peukaloisenpuistona vuosikymmenten ajan. Peukaloisenpuiston nimi ei ollut mukana alueen ensimmäisessä, vuoden 1952 asemakaavassa, joka on puiston osalta edelleen voimassa. Peukaloisenpuiston nimi on kuitenkin yleisesti tunnettu, ja se esiintyy muun muassa alueen puistosuunnitelmassa ja yleisten alueiden rekisterissä sekä kaupallisilla kartoilla. Nimi liittyy viereisen Peukaloistentien nimeen (ruotsiksi Tummelitens väg). Roihuvuoren nimistön aihepiirinä on johdonmukaisesti käytetty tunnettuja satuhahmoja ja -aiheita, ja tämä muodostaa ainutlaatuisen kokonaisuuden, jota on hyvä vaalia. Aihepiiri tekee myös alueen nimistöstä hyvin tunnistettavan. Todellista henkilöä kunnioittava muistonimi ei sopisi hyvin yhteen alueen nimitykseen kanssa.

Roihuvuori-Seura ry on vuonna 2019 ehdottanut Peukaloisenpuiston ja alueen muiden epävirallisesti käytössä olevien puistonimien virallistamista. Nimistötoimikunta suhtautui seuralle antamassaan lausunnossa (13.11.2019 § 85) Roihuvuoren puistonimien virallistamiseen myönteisesti. Nimistötoimikunta pitää Peukaloisenpuiston nimen virallistamista parempana kuin vakiintuneen nimen muuttamista joksikin muuksi.

Nimistötoimikunnan mielestä muistolaatta Ele Aleniuksen pitkäaikaisen asuintalon seinässä olisi tässä kohtaa toteuttamiskelpoisin vaihtoehto. Omaisten mielipide olisi hyvä selvittää etukäteen. Muistolaatan suunnittelee, hankkii, asentaa ja pitää kunnossa esimerkiksi yhdistys, seura tai taloyhtiö.

Lisätiedot

Johanna Lehtonen, nimistösuunnittelija, puhelin: 09 310 37386

29.05.2024

Ärende/11

johanna.lehtonen(a)hel.fi